

CULTURA · LLENGUA

Ricard Chulià: “El debat sobre l’accent en el nom de la ciutat de València és un pretext per a l’espanyolització”

Entrevista al filòleg, que acaba de publicar un llibre que analitza la toponímia com a element de colonització i espanyolització

Text

Esperança
Camps Barber

18.05.2025 - 21:40 | Actualització: 19.05.2025 - 08:02

Fotografia

Prats i Camps

0
0
0
0

Fa unes quantes setmanes a València es va viure una polèmica pública molt agra perquè l’equip de govern municipal de PP i Vox volen castellanitzar el topònim de la ciutat. Ara per ara, l’únic nom oficial és València. La pretensió és convertir-la en Valencia-València. És a dir, una doble denominació, el primer nom en castellà, el segon en català, però canviant l’orientació de l’accent i fer-lo

Vols rebre el butlletí de VilaWeb Llengua?

Cada diumenge rebràs un butlletí amb els articles, notícies, reportatges, etc. sobre llengua que s'hagin publicat durant la setmana.

RECOMANEM

‘La tertúlia proscrita’: Què hi passa, a la DGAIA?

Pacte per la llengua: quina vergonya d’acte, quina vergonya de país | Editorial Partal

[VÍDEO] Parla per primera vegada el testimoni protegit que va denunciar la corrupció a la DGAIA

Quim Lázaro: “Hi ha professors de la Facultat de Magisteri que no han entrat mai en una aula”

Fer trenta anys, tenir-ne setanta i passar el relleu: les claus per a refermar el futur del diari

Txell Partal serà la nova editora de VilaWeb a partir del juny

Què hi passa, al Tribunal d’Estrasburg, amb les causes catalanes?

Un diagnòstic lingüístic molt cru que no va acompanyat de les mesures proporcionals

tancat. El filòleg i membre de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL), **Abelard Saragossà**, es va prestar a fer un informe sobre el canvi de l’accent i, per tant, a servir de coartada per a l’espanyolització del nom de la ciutat.

Ads by FatChilli

Arran d’això i de les discussions enceses a les xarxes i als mitjans tradicionals, **Ricard Chulià** (Torrent, 1983) ha escrit un assaig breu i contundent sobre com la toponímia és una eina colonitzadora. Es titula *En defensa de València. Toponímia i dominació nacional*, i és el primer volum de la col·lecció Arguments de l’editorial **Rebel** que Chulià mateix ha creat amb més socis, com ara el músic **Pau Alabajos**.

En el llibre, Chulià explica la importància simbòlica de la toponímia en un context com l’actual, en plena ofensiva del nacionalisme espanyol per a arrasar amb tot allò que no siga castellà.

—**Arran de la polèmica amb el nom del cap i casal, publiqueu un llibre sobre la toponímia com una eina més de colonització.**

—No és un llibre sobre si l’accent ha de ser obert o tancat, que també ho tracta. Sobretot, és un llibre que analitza la toponímia des d’una perspectiva de la construcció nacional i d’una perspectiva d’un conflicte nacional. Explica la importància dels noms oficials dels nostres pobles i dels nostres carrers. En defensa de València, vol dir contra la castellanització. La disputa sobre l’orientació de l’accent és una cortina de fum.

—**“La toponímia és un espai de combat polític.” I en poseu exemples, Maó, València...**

—L’espanyolisme utilitza la conflictivització d’un debat intern dels catalanoparlants en pro de la castellanització. Maó, en la documentació, medieval el trobem, majoritàriament, amb una hac intercalada, però a l’hora de normalitzar el topònim amb les normes actuals, hem de llevar eixa hac. Es podria haver quedat com a recialla arcaïtzant, però no ha estat així, i ara en tenim un ús instrumental, perquè la gent que defensa això, ho fa com a instrument per a atacar la normalització del català. El debat de si Maó porta hac i València pota l’accent tancat o obert ja l’hem fet i està completament resolt, però, en tot cas, pertany als catalanoparlants i, sobretot, als que vivim en català i escrivim el català. Com denuncie en el llibre, s’utilitza com a instrument per a l’espanyolització.

Ads by FatChilli

—**La política i la filologia juntes fan un còctel que pot arribar a ser molt explosiu, segons en quines mans es pose.**

—Sí. Perquè la creació de l’estat nació del segle XIX usa l’espai públic com a espai de combat per a la creació nacional. L’espai públic crea una idea de nació. Pensem com es configuren els carrers amb tot de referències espanyoles alienes a la història local. Fins i tot, en el poble més menut, hi ha d’haver un carrer de

Cervantes, una plaça d'Espanya, un carrer d'Isabel la Catòlica. A València, en el segle XIX, la coneguda plaça Redona era la plaça del Cid, en un dels primers usos polítics que es fa dels noms dels carrers. Abans el Cid que Jaume I. Fins a la Nova Planta, el mite fundacional del regne de València era Jaume I. La versió oficial del nacionalisme espanyol és que el Cid i Jaume I són exactament igual d'espanyols. Per què ens canvien el mite de Jaume I pel del Cid?

—**Hi parleu també de “violència simbòlica d'arrel colonial”. Tants anys després de la normalització, encara s'exerceix, aquesta violència?**

—I tant, i l'utilitzen cada dia de manera molt habitual. Hi ha una vintena de topònims valencians de la zona valencianoparlant que encara estan únicament en castellà. Per exemple, Hondón de los Frailes (el Fondó dels Frares), l'únic nom oficial és el castellà. Fins i tot, veiem que tenint la llei de part nostra, també rebem violència simbòlica. Per exemple, Torrent, que l'any 1979 va ser el segon ajuntament del País Valencià a oficialitzar com a forma única el nom en valencià. Del punt de vista de la legalitat estrictament espanyola, només existeix Torrent. Tanmateix, hi ha senyalització oficial viària, a la AP-7 mateix, on diu Torrente. Cal entendre que aquests noms reproduïxen una època que, teòricament, està passada, però de fa molt poc de temps. S'ha de ser conscient de la violència simbòlica que porta aparellada eixa tria.

Ads by FatChilli

—...

—Quan en castellà s'utilitza, en alguns mitjans de comunicació, el nom en valencià o en català, moltes vegades és com fer una espècie d'ús folklòric com a reparació. I després, s'ha d'entendre que el topònim, el nom del lloc, és un fil que estira tota una història.

—**Al començament del llibre poseu Gal·les com a exemple.**

—És un cas paradigmàtic que exemplifica que el nom és la punta d'un iceberg enorme que en la part oculta explica tota la història de dominació d'arrel colonial. Nosaltres agafem el nom de l'anglès, Wales, i l'adaptem, però el nom en la llengua local, en gal·lès és Cymru, que vol dir, “la terra dels d'ací”, “la terra dels compatriotes”. El nom amb què els gal·lesos es refereixen a sí mateixos és “els compatriotes”. Però Wales vol dir “l'estranger”. Un poble que passa d'autoanomenar-se com “els d'ací”, a “l'estranger” i “els estrangers”, ja ens podem imaginar que és un fil que estires i t'explica tota la història d'una

dominació colonial. Per tant, és això. València no és Valencia, de la mateixa manera que Xàtiva no és San Felipe.

Ads by FatChilli

—No és una mica anomalia que hi haja la doble denominació en poblacions que són valencianoparlants?

—És una anomalia totalment, perquè no té sentit que tingues, per exemple, un doblot que siga l'Orxa, escrit amb apòstrof i ics, i Lorcha, tot junt i amb ce hac. És absurd. Montitxelvo amb te ics i Montichelvo amb ce hac, o, per exemple, el cas paradigmàtic de Montcada amb te o sense. S'ha normalitzat de manera bilingüe un doblot absurd de Montcada-Moncada i l'argumentació que feia el PP és que Montcada, amb te, era la catalanització que propugnen Pedro Sánchez i Puigdemont. Això és literal. No té sentit que existesca Moixent-Mogente, però t'ho trobes a tot arreu. Mogente és una aberració. I, fins i tot, en la Wikipedia en castellà tenen eixa resistència numantina a acceptar això, com a pilots del seu mite del nacionalisme espanyol.

—Feu molta referència al llibre al búnquer i reducte que és la Wikipedia en castellà.

—No és tan reducte, perquè al final, la Wiquipedia reproduïx les directrius de la Real Academia Española de la Lengua, que és una institució oficial del regne d'Espanya. No és tan reducte. Passa que nosaltres hem aconseguit una certa hegemonia i segons quins topònims ja estan mal vistos. Però això és doctrina oficial, i sobretot s'ha d'entendre que l'anomalia històrica d'aquests darrers tres-cents anys és que nosaltres hàgem aconseguit aquesta miqeta d'hegemonia, que si deixàrem Espanya funcionar sense el nostre contrapès tindríem Mogente com a única norma oficial i prohibint Moixent. Això ho hem de tenir molt clar. I si no és així no és perquè no volen, sinó perquè no poden. I això, la Wikipedia en castellà ho exemplifica molt bé. I cal entendre que això és una aberració que només s'explica perquè els noms dels llocs expliquen la propietat, entre cometes, nacional del territori. I, del punt de vista del nacionalisme espanyol, això només pot existir si els noms són en castellà. La nació espanyola es configura així, com la nació de la castellanoespanyolitat. I, per tant, tots els noms, fins i tot el més menut, han de ser en castellà. No n'hi ha prou amb castellanitzar-se, sinó que hem de ser castellans. I, en conseqüència, això és simbòlicament el que expressa aquest ús totalment encabotat de San Baudilio i coses completament absurdes.

—La conflictivització dels topònims que tenim al País Valencià i també a les Illes, passa menys al Principat?

—També passa. Encara queden uns quants pobles que mantenen una denominació oficial en un català pre-fabrià que no deixa de ser el nom que el franquisme va restaurar després de la normalització que hi havia durant la Generalitat republicana. Tenim el cas de Cabacés per Cabassers, al Priorat. En el cas del Principat hi ha un exemple paradigmàtic de colonialisme, tan pur com el de Gal·les, que és el de Badia del Vallès, que si ho mirem des de l'aire, és un mapa dels que considera el nacionalisme espanyol que és Espanya, que és la

península Ibèrica, on et trobes una avinguda de Portugal perquè allí estaria físicament Portugal, una avinguda de Burgos, que no podia faltar, on físicament hauria d'estar Burgos damunt el mapa, etcètera.

—Qualifiqueu tot el debat actual sobre el nom de la ciutat com de cortina de fum per a tapar l'espanyolització.

—Com en tot, hi ha raons filològiques per a escriure'l d'una manera o d'una altra. La realitat és que nosaltres, els valencians que escrivíem i conreàvem el valencià com a llengua, escrivim València amb l'accent obert. Es podria haver decidit d'una altra manera, però es va fer així. I això crea una tradició. Per descomptat que es pot canviar, però la qüestió és, per quines raons s'ha de canviar? I en benefici de què? Ara mateix, això és una cortina de fum que beneficia l'espanyolització. El debat és sobre si València és amb accent obert o tancat o circumflex o com vulguem, però en valencià, o Valencia en castellà. Eixe és el debat. La resta, són cortines de fum. La llei diu que si es tracta d'un topònim en zona de predomini lingüístic valencià, ha de tenir, preferiblement, el nom únicament en valencià. Quina forma en valencià? La que dicta l'AVL. I només cal mirar els últims cent anys d'escriptura d'aquest topònim que escrivim cada dia. I si s'opta per un topònim bilingüe, el valencià ha d'anar primer. PP i Vox volen posar el castellà primer. Això és una il·legalitat.

Ads by FatChilli

—Quina és la vostra opinió, com a antic alumne d'Abelard Saragossà, sobre el fet que haja acceptat de fer l'informe per a PP i Vox.

—Jo hauria pogut signar la carta que li feu un grup d'ex-alumnes, la compartesc al 100%. Saragossà té tota la legitimitat del món per a fer les seues propostes però des del punt de vista valencianista no té legitimitat per a fer el que fa. Ell pot tenir la seua tesi i dir que València hauria de portar l'accent tancat i lluitar per aconseguir convèncer-nos a tota la resta de valencianoparlants conscients i

que conreem la llengua en el nostre dia a dia, que ha de ser així. El que no és legítim, del punt de vista valencianista, i, fins i tot, és col·laboracionisme amb la castellanització, és utilitzar el subterfugi d'acceptar la proposta per imposar les seues tesis, que no són les mateixes que les de l'AVL de la qual és membre. En realitat, com et deia, el que fa és castellanitzar. I cal entendre que entre el 1707 i el 2017 el topònim era, únicament, en castellà. I d'ençà del 2017 tenim el topònim com ha de ser, gràcies a una actuació valenta de Compromís a l'alcaldia. Ara volen una regressió, la castellanització del nom.

—No sé si té gens d'importància filològicament en el debat sobre l'obertura o tancament de l'accent, però tota la resta del món català pronuncia València amb l'e oberta.

—Sí. Té sentit. Tot apunta que no és un castellanisme que a València es pronuncie l'e tancada. De fet, hi ha la València d'Àneu, que els que són d'allà també la pronuncien tancada. I hi ha més casos en un àmbit molt més reduït en què també passa el mateix, però no és un topònim de la importància de València. Un dels que més xoquen és Polop, a la Marina, que els locals diuen Polop amb la o tancada i els altres la fem oberta. Això passa perquè els topònims són una part molt més conservadora de la llengua. Nosaltres pronunciem València, de manera tancada perquè mantenim un estadi menys evolucionat del sufix "-encia" en el nom de la ciutat de València, perquè el reproduïm cada dia. Les paraules que tenen un sufix "-encia" són cultismes. Pensem que fa cent anys, les paraules acabades en "-encia" que podia gastar un valencià en el seu dia a dia eren molt poques, mentre que actualment en són moltíssimes. Per tant, en aquell moment, no era una anomalia tan destacada i cridanera el fet que València es pronunciara de manera diferent a "equivalència", per exemple. Com que és un topònim molt important, general de la llengua, no hi ha cap problema a escriure'l amb l'accent obert i pronunciar-lo tancat.

—Aquest llibre és un dels primers volums d'una editorial que acabeu de posar en marxa amb Pau Alabajos i més socis. Fa l'efecte que és un llibre analgèsic, per a consumir-lo en cas d'urgència.

—Sí, és un llibre d'urgència, perquè, de fet, enceta la col·lecció Arguments de l'editorial Rebel, que hem posat en marxa Pau Alabajos, Oscar Peris, David Vila i jo mateix des de Torrent. Volem oferir assaig àgil d'intervenció en els debats de l'actualitat, però amb una mirada llarga. Per exemple, un dels referents nostres és la col·lecció de Quaderns de 3 i 4, que va ser tan mítica en els anys setant i vuitanta. Són llibres que buscaven intervenir en el debat polític d'actualitat en un moment d'efervescència, d'ebullició, però que, al mateix temps, els pots llegir actualment i tens matèria de debat i informació que continua essent vàlida. Hem vist que tant a Itàlia, amb Feltrinelli, com a França com a l'estat espanyol, amb els Cuadernos Anagrama, el debat d'idees també es vehicula mitjançant aquests assajos breus, que és aquesta col·lecció. El llibre és com un autoencàrrec que ens fem com a editors, i en aquest cas a mi mateix com a autor, per a encetar aquesta col·lecció.

—Voleu afegir res?

—La idea que és interessant de ressaltar és que és la fase final de la substitució lingüística. El supremacisme espanyol primer nega el futur. Diu: “Aquesta llengua no té utilitat, és un dialecte, per tant, cal saber la llengua important que és el castellà.” Després nega el present, que és la situació en què estem ara, de dir: “No, no remourem aigües passades, que cadascú parle la llengua que vulga”, sabent que tu parteixes d’una posició privilegiada per tots els segles d’imposició violenta, i queda clar que el castellà és més útil i s’imposa per llei natural. I, finalment, hi ha la fase d’afirmar que ací no s’ha parlat mai valencià. Som castellans de sempre. Això seria el cas del Baix Segura i certs discursos que ja es fan a Alacant. I la toponímia és clau en aquest últim estadi. Perquè, aleshores, és el moment de negar que la llengua històrica d’aquest territori ha tingut uns altres propietaris lingüístics del territori. I, per exemple, a Alacant això ho veiem molt clar. Un exemple paradigmàtic és el Monte Tossal. Un tossal és això. Ho veiem en directe perquè no és que hagen perdut la memòria de què vol dir tossal, sinó que és una manera d’estrangeritzar la llengua pròpia del territori. Com si Alacant haguera estat de planta vella castellana, i per això tens el mite d’Alfonso X el Sabio en un una avinguda de les més importants.